

Издаје сваке недеље
на читавом табаку.

Претплата, огласи и до-
писи шаљу се уредништ-
ву „Гл. Народа у Н. Сад.“

ГЛАС НАРОДА.

Цена је листу:
на годину 3 фор.
на осам месеци . . . 2 „
на четир месеца . . . 1 „
за Србију годишње 4 „

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВЧ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ, ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ
ОГЛАСЕ, КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

И Л И — И Л И ?

Ево је и месец новембар настао. Наступило је ево време дубоке јесени, кад се прави тестаменат, кад се на далеки пут полази; јер ако икад сада се путу рока незна. Лађе сада већ од Београда до Земуна по дана путују, а лети им треба по сахата. Магле и плитка вода недају им се маћи, а како јесења киша пође, побелиће сиромаку очи, који изгледа да му поштанска кола донесу крајцару за лебац насунни. Ко хоће што на одређено време да добије, мора месец дана напред искати, иначе би му требало до два до три дана. Па за то смо и ми уранили и позивамо овим на предплату, да би иштући у новембру могли исту у децембру добити, јер, кад би нам се у децембру послала, тек би је можда у јануару добили а ми на то никако неможемо престати, што лист овај може само онда онстати, ако уредно и на време претплата дође, пошто ни с које стране помоћи ни потпоре нема, и они, који су се баш подигли, да шире просвету у народу, дигли су руке од њега, те му — не готовим новцем, ни готовим речма, него ни вером неће да помогну. Ово је заиста велика неприлика, да нерекнемо срамота, јер ако се на једног човека, на уредника немогу да поуздају, како да се поуздају на народ на претплатнике. Акције претплатника цале су богме горе него београдска банка, па баш зато исти народ треба да покаже, да му не треба ничија кредита, да је он банка, којој нетреба акционара (улагача), да је он сам тако јак, као сунце, које непрестано троши светлост своју и опет је сада, као и пре толико векова.

Друго је што тако рано са позивом налазимо ово: Лист је досада излазио са грдном штетом издавалаца. Време и новац губио се. Даље се тако не може. Цена је тако мала листу, да, не код Србља, него готово у свету нема тако јефтина листа. У Хрвата „Пучки (народни) пријатељ“ излази само двапут на месец и кошта 3 ф. Словенске „Новице“, које имају 5 до 6000 претплатника и излазе сваке недеље, коштају 4 фор., а ми Срби хоћемо, да за 3 форинта излази лист, који држе њих осам стотина а пла-

ћају 600, (досад бар 200 неплатише), на још да је, што ни „Новице“ нису, илустрован, са сликама, и на углаисаној артији.

Но ипак без слика излазио би овај лист и на даље сваке недеље за три форинта на годину, ако се до две хиљаде претплатника накупи, иначе, или ће се морати повисити цена на четир форинта, или ће морати трипут на месец излазити. За то баш изађосмо тако рано са позивом на предплату, да замолимо пријатеље своје и овога листа, да се потруде, да у месту, де је сада два предплатника, накупе четир, де је десет накупе двадесет и за времена нам јаве имена њихова; или ако то није могуће а они (нарочито господа досадашњи скуљачи), да нам саопште како мисле да је за претплатнике згодније; или да лист излази трипут у месецу, а плаћају три форинта; или четир пута, а плаћају четири форинта на годину, те како већина буде онако ћемо се владати. Рачун је у једној и другој прилици врло прост. Ко пошље 1 форинту добијаће лист у првом случају четири месеца у другом три. Ако буде до 2000 претплатника, по себи се разуме да остаје по старом, као што се најпре почело, кад је преко 1700 претплатника било.

Слике изоставићемо због тога, што, кад је овај лист покренут, није му била цел, да покаже, како цето седи с дететом у једној кућици, јели грожђе зрело или још није, како игра босанка уз тамбуру итд. Слике, заваркивање, то је за децу, а лист је овај покренут за људе. А друго ми нисмо у стању да сами правимо слике, него туђе прештамовамо, па и туђе што је боље скупо је, и тако наше слике или долазе у слушкињину собу на зид, или се лети излене по застору који сакрива фуруну у соби.

Главно је ствар. Ми, који смо плугом ударили у бразду тек онда, кад су други на увратинама, ми немамо ни времена ни новца кицошити се. Нека се само добро пише и нека се може читати. Луксуза (расметања) нетреба у ова зла времена ником, да га треба неби ево држава ударила намет

порез, на њега, да му педа главе дићи. Најпосле, коме је дао Бог те може, ето му честита илустрована листа „Србадије“ у Бечу.

Још је нешто ради чега смо тако поранили. Сада је већ сав пољски рад готов, сада се друштва купе на разговор и договор, сада је највише свечара, а то су најзгодније прилике, де се може човек задобити за нешто племенитије за нешто опште.

Нека пријатељи овога листа не пропуште такве прилике, нека само господа свештеници и учитељи, који су понајвише у таким приликама буду имали воље и ево красна плода.

Али кад се ни Христов гроб нечува бадава, то ми сваком скупљачу, који пет претплатника скупи шести број на дардајемо, а после сваки други шести у новцу изилађујемо, што одмах нек од предплате одбије, или јасније да кажемо, сваком, ко шест или више претплатника накупи, даваћемо му 15 процената, од форинте 15 новчића. Који пак двадесет или више претплатника накупи, онај добива 20 процената, од форинте 20 новчића, што сваки себи у напред нек извади.

Напоследку и ово да речемо:

Ми знамо да су времена хрђава, па зато и не-

можемо замерити, што је слаб одзив. И други листови нису по свој прилици у почетку боље стојали, нарочито листови ове врсте, листови за народ, по дурати се мора. „Новице“ словенске имају истина 5 до шест хиљада претплатника, али ево већ тридесет друга година како излазе а нашем тек четир године на Ђурђев дан. Но и „Новице“ јамачно не би тако стојале, да су данас престале, а сутра опет почеле излазити.

Ми смо више јута рекли, да је доста један тренутак да што пронадне, а године, векови требају да се дигне. Једна искра сруши, спали за час кућу, а колико саме ватре треба док се подигне.

Ми дакле учинићемо све, што нам је год у снази, да лист не угине, али напред кажемо, да је наша снага врло слаба, наши су само прсти и глава, а ни пера ни папира свога немамо, но опет претплатници, народ, чланови његови, нека учине сваки толико колико ми можемо, или одкуд смо ми сами дужни на општем послу радити!

Та ради самог имена, ради самог гласа свога, не треба Србин да допусти да умукне „Глас народа“; но ако довољна претплата на време нестигне, то ће га јамачно у невреме стићи!

ШТА ЈЕ ПЕСНИК?

Шта је то песник?

Јели то силан краљ какав? Јели то јуначан војвода какав који је потукао страна непријатеља?

Јели то министар какав, који је народу порез опростио.

Шта је то песник, кад се тако слави?

Песник је краљ, који не заповеда него овлада човеком.

Песник је јунак, који ако и нетуче непријатеља, он пријатељу снагу улева.

Песник народни, Филип слепац, вредио је у устанку српском колико и војвода какав. Он је и ишао напред и није дао војницима патраг. Он није дао да страх у војску уђе, те да клоне и узмицати стане, он је састављао и певао песме и њима подстицао српска срца на бој:

„Хеј јунаци, сви за светле пушке,
Сви за пушке а ја ћу за гусле“.

Кад је у француској револуцији саставио један официр познату песму „марзељанку“ и народ и војска певати је почела израдила је та песма толико, колико сто хиљада војске.

Та кад српски народни песник, гуслар запева:

„Ко је Србин и српскога рода
И од српске крви и колена,
Па недође на бој на Косово,

Од руке му ништа неродило
Рђом капо док му је колена“!

Има ли Србина, који тада неби на бој на Косово. Нашто добом, нашто банда у битци, нашто свирка, која је сестра песничтву?

Шта је оно, што те чисто носи, мислиш, да нестајеш погом на земљу кад банда засвира убујни марш:

„Ајте Срби, ајте у војнике,

Песник је министар, који ако и нескида порез, он песмом, шалом својом учини, да бар заборавимо на терет овога света.

Није песма човеку наметнута, она је као и свирка, она је вишенего свирка; она није с поља дошла она је изнутра, из њега поникла.

За свирку кажу, да је постала тако. Људи чули како ветар у треку свира, они одсекли треку на дували у њу и отуд постадоше карабе, отуд наше гајде. Од ветра научио је човек свирати, но ако је од тица и научио певати, гласове изводити, он није ни од ког научио осећати, осећај човечији, то је песма, а глас, речи, то јој је само одело. Докле је год дакле људи на свету, дотле ће и осећаја и песама и песника бити.

Бошњак седи у шуми или у гори сам, самцит; нико му некаже да пева, а он мете прет у уво и затегне своје о—о—ој! Од куд је то?

Из срца из самог себе.

Ко би хтео, да не буде песме, тај би морао у човеку друкчије срце, морао би га од воде а не од крви и ладно а не врело начинити.

Докле жалости и радости докле мржње и љубави буде дотле ће и песама и песника бити, докле разних осећаја буде биће и оних, који их казују и описују,

Није човек изумео радост или жалост. Није човек наредио да сузе иду, кад се жали, а да се и уста и око и све на лицу смеши кад се радује, неће то човек ни укинути.

Позната је она приповетка како је отац држао сина сакривена у шуми и није му дао да види света а најмање лица женскога, док није момком постао. Онда га је одвео на вашар. И момак прво запита оца за лепу девојку једну:

— Отац пита је то?

— То је ђаво одговори, отац, плашећи га.

— Па куни ми таког ђавола, додаде син.

Да се природа измене да момак за девојком а девојка за момком негине, то није кадар никакав закон човечији заповедити, па за то наш мио песник Бранко Радичевић тражи, да његове песме дотле живе:

„Док се пева, док се винце пије
Док се коло око свирца вије
Докле срце за срцем уздише“

па знајући, да је то довека, завршује у шали:

„Е па дотле, а куда ћу више!“

Песама има различитих, па потеме и песника. Научени људи разделили су песме и да ли им различита имена.

Грчки народ први је то урадио и за то се те врсте зову грчким именом лирика, епос, сатира.

Лирична песма, то је тиј ветрић, који разлађује знојавно чело уморена радина. Лиричне песме су наше женске песме што се у народу певају.

Ту песник говори о себи, казује како му је на срцу, па друге, којима је тако исто, разгаљује, или их жалости.

Епична песма, то је поток, који ромони, то је приповетка, у којој песник опева другог неког и казује како је било. Епос то су наше јуначке народне песме.

Сатира, то је муња, која чисти окужени ваздух. Сатира шиба исправља, упућује. То су онај-више шаљиве песме али оне, које не збијају лудорију да се човек смеје, док је слуша, него ти кажу у шали нешто, што ће те нећи докле се год сећаш на њих. То је горка пилула, која је завијена у шећер, док је непрогуташ а после те унутри пали.

У свим тим врстама радио је наш песник. „Змај Јован Јовановић тако дивно, да ћемо у идућем броју набрајајући његов остали рад по неку песму од сваке врсте или целу или местимиче навести, пустићемо и ка дела говоре.“

ЗАБЛУДЕ И ПРАЗНОВЕРИЦЕ У НАШИМ ПОСЛОВИЦАМА.

Од Ђорђа Мандровића, пароха пештанског.

(Наставак.)

Три штапа и четврто ћитап из џенета (раја) је изишло.

Та пословица, која се обично код браће Бошњака, који су турског закона, чује, хвали и преуноси батине и ћитап т. ј. Муамедов коран, који код њи наше свето Писмо, еванђеље замењује. Но да су се браћа Бошњаци у својем суду о батинама и ћитапу прехитрили и преварили, о томе ћемо гледати, да их разлозима уверимо.

Што се батина тиче, људи научењаци дошли су својим испитивањем до тог уверења, да их ваља укинути из ових поглавитих разлога, што оне морално, душевно на човека убитачно дејствују; оне му ударају неизгладиви жиг за свеколики његов будући живот, оне уништавају у њему чувство чисти, срама и стида, дакле га лишавају оног чувства, без кога се поправљење рђавог човека не да замислити. Па онда телесно дејствују батине са свим неједнако на појединце; јер слабог човека искрјајули скоро утку, а јакоме једва да што

никоде; оне дакле ни захтевима правде не одговарају. Ти као и други мањи разлози учинише, те је телесно кажњивање као некорисно и нецелисходно скоро из свију немачких законика избрисано. тако год. 1809 из Наасауског, 1827 из Брауншвајгског, 1831 из Баденског, 1841 из Дармштатског, 1848 из Прајског и Баварског, 1867 из Аустријског а 1868 из Саконског. (Ср. Вернер: Немачко казниено право § 121. — Паулер: казниено право § 196, — Државни Речник од Роттега и Велкера: казни Слободе.)

Равно батинама ни ћитап, коран није такав да се за њега може рећи да је из раја изишао, да је по човечанство од велике користи. Истина Муамед уверава своје читаоце, да је коран „од премудрог и свезнајућег Бога“, (Сура 11), да је „откривење Господа васељене“, (Су. 20. 32, 45, 56) да је „ваљана књига“ (Су. 41) да му је садржина „виспарна и мудра“ (Су. 43), да је „за поуку разумним људма“ (Су. 41) и „опомена за свеколики свет.“

(Су 12, 38, 81.) Но ко коран пажљиво прочита доћи ће до тог уверења. да у пркос тврђењу Муамедовом Коран „ништа друго није но само измишљена лаж и да садржи само басне старих“ (Су. 25) и „замршену множину сањарија“ (Су. 21.) као што се о њему неки савременици Муамедови згодно изразише.

Не може ми бити намера, да Муамедове лажи, басне и сањарије редом набрајам. Браћа Вошњаци скорим ће добити у руке Коран у српском преводу и упознаће се са свима будалаштинама Муамедовим, а ја ћу се овде већином на то ограничити, да на видело изнесем Муамедов детињасте и наопаки начин мишлења, да на видело изнесем противуречности, у које је Муамед пао и из којих ће се видети, да Коран није од Бога и да наравствена наука, која се у њему проповеда; страшило је за човечанство и да не заслужује, да је паметни људи усвоје и по њој живот проводе.

Чујмо дакле како Муамед доказује, да је сам Бог Коран написао, чујмо и немојмо се смејати! Он вели: „Коран нико други није могао саставити но Бог; јер он, потврђује оно, што је пре њега откривено и разјасњује писмо; нема дакле сумње, да је Коран од Господа светова“. (Су. 10) Дакле из тога, што коран потврђује што је пре њега откривено и што разјасњује писмо, излази по памети Муамедовој, да је Коран Бог написао! *Plaudite amici!* Пљескајте ми пријатељи! човек одиста не треба никакве велике школе да учи па да увиди, да Муамед тим речма нигди ништа није доказао и да се у доказивању толико разбирао колко и мала деца.

Други његов доказ овај је; „Да Коран није од Бога, то би се морале у њему многе противуречности налазити. (Су. 4.)

Ма да те речи не стоје, ми их нећемо побијати и допуститићемо, да су оне књиге божанственог порекла, у којима нема противуречности; но Муамеду ни тиме није поможено јер у његовом Корану има доста противуречности. Ја ћу једну десетину таквих да наведем,

Он вели: „Такав посланик (као што је он) још није њиховим предцима дошао.“ (Су. 53) Но противно томе на другом месту изједначује себе с осталим проповедницима и вели: „Муамед је само проповедник, раван пређашњим проповедницима.“ (Су. 53.)

Муамед забрањује вернима убијати идолопоклонике за време четир светих месеца и овако их учи: „Је су ли свети месеци, у којима је свака битка забрањена, прошли онда убијајте идолопоклонике, где год их нађете“ (Су. 9.) Но у истој

сури даље вели, да се не осврћу на четир света месеца. „Идолопоклонике можете у свима месецима нападати као што и они вас у свима нападају.“

У сури 2 читамо ове речи: „Верни уживајте оно добро, што смо вам за храну дали и ако поштујете Бога благодарите му на томе; вама је само ово забрањено: цркнута, крв, свињећина и оно, што није у име бијезе заклано.“ (Ср и Су 6. 26) У сури пак 10 пита Муамед: „Из ког разлога држите ви, да од оног, што вам је Бог дао, једно је забрањено, а друго је дозвољено? А у сури 16: „Не изговарајте вашим језиком ту лаж: то је дозвољено, а оно је забрањено“.

Муамед вели да зна, шта ће верни у рају уживати. Њи тамо чека оно, што је пијаницама, блудницима и дембелима прва и последња жеља, на име верни ће тамо бити „обучени, у свиљу, и кадиву“ (Су. 18) имаће „дивне собе“ (Су. 29) седићеду „на јастуцима“ (Су, 83) живићеду „у ладовини код извора и воћака и њима ће се рећи: једите и ните по ћефу у награду за ваша дела.“ (Су. 77) Тамо их чека „најчистије; запечаћено вино“ (Су. 83) „нануњени перари“ (Су. 56, 78) „сребрне флаше“ (Су. 76.) „млади и лени послужитељи“ (Су. 76) и „лене девојке, кеје су једних година с њима“ (Су. 57. 68.) које „велике и црне очи имају, с којима ће они у брак ступати“ (Су. 44.) Та тамо ће имати верни „све што ће само пожелети“ (Су. 16. 36.) Даље вели Муамед да и то зна, шта ће с невернима на оном свету бити. Ови ће имати „одело од ватре и кључала вода сипаће им се на главе, те тако ће им се утроба и кожа растварати“ (Су. 22.) имаће на врату ланац од 70 рифа дугачак, (Су, 69) „пиће биће им смрдљива (Су. 38) и кључала вода и смрдљива трулеж“ (Су. 78.) храна пак биће им „трње, које никакву снагу не да, нити глад утољава“ (Су. 88.) а уз то „пећи ће се још на ватри и кад год им кожа изгорела буде, добиће другу, да би тако што већу каштигу осећали.“ (Су. 4.) Све то хоће Муамед подробно да зна, а овамо сам вели: „Ја ни то не знам шта ће Бог некада са мном и с вама учинити“ (Су. 46.) Тако пророк сам себе у лаж утерује!

Муамед учи, да је човек за слену судбину привезан. „Ништа се не догађа на земљи и вама, а да није већ пре но што се догодило, у књизи нашег провиђења забиљежено било“ (Су. 57.) „О верни, не будите као неверни, који о својим браћима, који по земљи путују или у рат иду, веле: да су код куће остали, не би умрли или не би убијени били. Бог је то тако определио, да им срца ожаости“ (Су. 3.) Но кад има судбине и човек против своје воље мора да буде неверан и греш-

ник, с каквим онда правом може Муамед људма пакленим мугама претити а Бог их мучити? Зар онде може бити говора о кривици и заслуги, где нико не чини што по својој вољи хоће, но што по нужди мора? „Јел' ти дело племенито, није твоја заслуга; а је ли рђаво, није твоја кривица,“ рекао је турски песник Алехи и Муамед, који судбину проповеда, никоме не треба ни рај да обећава ни паклом да грози; јер где нема заслуге и кривице, ту не може бити ни награде ни каштите.

Муамед често позива неверне, да Коран му усвоје. Но на што их позивати, кад је по његовим речма сам Бог рекао: „Заста ми смо ставили покривало на њихова срца и запушили смо им уши, да га (коран) не би могли разумети. Ма их ти звао правом руковођењу, они се никад неће дати руководити“ (Су. 18.)

Муамед вели да је Бог праведан и да он „никоме не чини неправду па ни толико, кол'ко је једна мрав тешка“ (Су. 4), да он „ни издалека није неправедан према људма“ (Су. 10) Но како се та правда божја слаже с овим његовим речма: „Бог је дозволио сотони, да неверне на странутицу заводи“, (Су. 15.) „Бог заводи на странутицу кога хоће, а изводи на прави пут, кога хоће“, (Су. 6. 35) „Бог богато снабдева кога хоће, а и тврд је према коме хоће“, (Су. 39.) „Да се твој Господу свидело, сви би људи један верозакон имали; но они морају из међу себе разних назора бити, изузимајући оне, према којима је твој Господ милостив; јер баш за то их је створио; јер ваља да се испуни реч твога Господа; „Ја ћу да напуним пакла с духовима и људма“. (Су. 11.) Није ли по тим речма Бог најнеправеднији?

Муамед учи своје верне да, кад своје душе огреше, не губе наду у милосрђе божје „јер Бог опрашта све грехове, јер он је помирљив и милосрд“. (Су. 39.) и одма за тим говори о грозећој каштиги, признаје дакле да Бог не опрашта све грехове, да није помирљив. „За то се обратите вашем Господу и предајте му се са свим, док вас грозећа каштига не постигне, јер онда вам се не може више помоћи. Слушајте ваљане поуке, које вам је Господ открио, пре него што дође на вас каштига изненада“ Тако Бог по Муамеду и све прашта и све каштигује.

Муамед као да проповеда верозаконску трпљивост кад вели: „Ниог не принуђавајте на веру; јер права наука јасно се разликује од лажне.“ (Су. 2.) Но он проповеда и верозаконско беснило велећи: „ко неће да буде Османлија, томе објави рат.“ (Су. 21.)

Муамед вели као највећи човекољубац: „Имајте доброту за све људе“. (Су. 2.) а на другим местима опет вели: „О ви верни, не узимајте ни Читуте ни Хришћане за пријатеље“ (Су. 5.) „Не закључујте пријатељства с онима, који вашем верозакону не припадају“ (Су. 3.) „Не узимајте мог и вашег непријатеља себи за пријатеља.“ (Су. 60.) „Пророку и вернима не пристоји се да се моле за идолопоклонике, па ма они и њихови најближи сродници били.“ (Су. 9.) Но Муамед незадовољава се тиме, што из међу верних и неверних повлачи кинески зид; као највећи нечовек, као разбојник позива он своје верне у рат против неверних. Ово су његове властите речи: „Вама је рат прописан и он вам је зар мрзак? — Убијајте због верозакона, — убијајте их, где год их нађете“. (Су. 2.) „Ајте у рат и борите се за верозакон божји. — Не изиђете ли у рат, Бог ће вас тешко казнити и на ваше ће место други народ поставити.“ (Су. 9.) „Завојшти на неверне и притворне и поступај с њима строго“, (Су. 7. 66) „кад се с невернима састанете, сеците им главе, док велики пораз међу њима не почините“, — „Не будите благи према непријатељима и не позивајте их на мир док сте јачи“ (Су. 47.) „Бог воли оне, који се за верозакон боре; верујте у Бога и његовог пророка и борите се за верозакон божји. То је за вас боље, ако хоћете да знате. И онда ће вам Бог ваше грехове опростити и увешће вас у баште, по којима теку потоци.“ (Су. 61.) И поред те сотонске и разбојничке науке Муамед још имаде образа рећи, да је „Ислам прави верозакон пред Богом“ (Су. 3.) да је „једино истинит“, (Су. 21) „који ће све друге верозаконе надкрити!“ (Су. 9.) Beata Simplicitas! Блажена простота!

Из тих разних противуречности могу се браћа Бошњаци уверити, да Коран није од Бога и из ценета, као што их њихов одвише прост и ограничени Муамед уверава. О томе могу их уверити и она честа позивања у Корану, да убијају и истребљују све оне народе, који Муамедов верозакон неће да усвоје; одиста страховита наука, која се само из пакла и од сотоне даје доводити и због које се Коран пре књигом сотонином и књигом отровницом, нежели књигом божјом назвати може.

Не може ми се, да овде још једну крупну лаж Муамедову не споменем.

Да би прости људи о њему особито мњење добили и да би се за њим слепо и што више новели, уверава их он, да је наш Спаситељ Исус Христос његов долазак нагвестио. Ово су његове речи: „И Исус, син Маријин рекао је: О ви чеда Израилјева, ја сам у истини посланик божји, који потврђујем

тору, која је већ пре мене вама послана и који вам доносим благу вест о једном посланику, који ће после мене доћи и ког ће име Анед (т. ј. Муамед) бити.“ (Су 61.) Тако варалице Муамед! Браћа Бошњаци пак нека узму наше свето писмо у руке па ће се уверити, да у њему нема нигди никаквог предсказања о доласку Муамедовом. Ми им овом приликом најпосле још и то препоручујемо, да

упореде науку свог Муамеда с науком нашег Спаситеља, па онда нека кажу „коме ће се приволети царству.“ Ми смо сигурни, да ће се њихов здрави разум изразити за ону науку, коју, по речма инглеског научењака Џибона, „после преврата од 13 или 14 векова још непрестано народи Европе исповедају т. ј. најизреднији део човечанског рода како у вештинама и наукама тако и у оружју.“

(Наставиће се.)

Б Е Л Е Ш К Е.

Мува преноси отров од бедренице (Milzbrand) на људе и живину. Од велике је важности да наш народ зна, колико му често може нашкодити убод муве, с тога и саопштавамо по „Журналу де агрикултуре белге“ следећи чланак.

Муве усину из болесног или погинулог марвинчета с његовом крвљу уједно и отров, те овај преносе на људе и живину, на коју после седају те је убадају.

Следећи случајеви потврђују да је тако:

Сељак је неки са два вола орао једног топлог дана комад своје земље, која близу шуме лежаше. Кад је већ неколико сати орао примети читав рој из шуме долазећих мува, које се воловима на врат спуште. Сељак баш није много ни марио за њих јер мишљаше да су то обичне муве, као што обично то у топлем данима бива, да гомиле на марву слећу, и орао је своју бразду даље.

Кад је пак бразду свршио, и на увратини плуг окренути хтео, поче се во миголити, затим скакати и немировати, као када би беснети хтео, само да се ти несносни гостију на врату опрости, а будући је код нас још јарам на врату у обичају, то се убого живинче није довољно од ових непријатеља бранити могло.

На ову немирноћу вола, који није од бола више ни у бразду ићи хтео, падне сељаку на ум, да одкине једну гранчицу, и да с њоме те несносне госте од волова отера; у тај мах примети да је место, где су муве стајале сасвим крваво и јако отечено.

Будући је скоро подне било, а и во нехтеде више у бразду, зато га сељак одјарми и кући одведе. Код куће су завоји с хладном водом чињени, особито на она отечена и окрвављена места. Изпрва је живинче јело, ал мало час се поче од јасала удаљавати, и поче сикајући кратко дисати. Брзо се сељак досети, и метне свеже хладне воде пред њега, коју је врло радо пио, а затим опет мале јести почео ал опет не као обично, а и оно дисање је мало затим понустило.

После подне, кад је вољу боље било ујарми га сељак на ново, да ораће тога дана сврши. Ал на путу није во ишао с вољом и весело на њиву као обично, што је сељак истина приметио, ал је држао, да је та лењост у њему због топлог дана, што није у шталу јео као обично, и што је мало теже и орао пре подне, јер је земља тврда и сува била — у кратко да рекнем, он је тај случај приписивао умору. Кад су две бразде изорали, нехте во даље и морао га је газда на ново одјармити. Оток се продужио већ чак до прсију, и во је као чудо неко изгледао. Јести је сасвим престао, дисао је све краће и краће. Кад и кад је мукао, цели стражни део је отекао и занет био, а дрхтање неко нападне стражње ноге. Други у помоћ дошавши сељак хтеде крв пустити, но крв нехтеде отицати, на које примети да је во сувише дебео на не може трчати; јер није још узрока знао.

Оток је даље отицати престао, ал кратко дисање, надун и дрхтање узеше све већи и већи мах. Валеге је била врло сува и крвава. Сад се поче во на ново трзати и зато га време нико умирити у стању није био; за мали час се умири, али се дигнути није могао. Надун све већи и већи мах узимаше, и во после 24 сата угине; одмах после смрти поче на уста, њушку и стражницу црна крв тећи.

Кад су већ лекари, који су на тај случај дошли, приметили, да су то бедренице (Милцбранд), то се дерање коже са највећом нажњом предузети морало, да се само нико неповреди. Оток на врату где су муве слетиле, био је црном крвљу напуњен, која је као катран изгледала. Сва друга изтраживања потврдише, да је во заиста од бедренице погинуо, коју су му за цело оне муве из шуме панеле, које су пре тога сигурно на каквој стрвини сисале, која је од бедренице погинула.

Овим подобан случај догоди се у овоме пределу и на човеку једном. Шумар један спаваше у шуми под грмом, једног врло топлог дана, на

једанпут га нешто уштину за десни образ, а он се из сна трже и нехотице убије с руком на образу бившу муву. Врло брзо је образ отекао, и оток се распространио за четврт сата преко целог лица.

Ма да је лекарске помоћи одмах било, оток се једнако даље разпрострањивао, на врат и прса дошао, и сиромачовек сутра дан од великих болова душу изпусти.

Л И С Т А К.

Р А З Л И Ч Н О С Т И.

— Како једно говоримо а друго радимо. У Горици у Словенској има над гробом неког детета, часни крст са својеручним натписом очевим, који је страхан напасник крсту и свему што се крста држи. Бадава, смрт и гроб имају своју посебну филозофију, којој се мора поклонити свака друга мудрост.

— У Одеси многи су трговци с раном банкротирали. Рана у Русији здраво родила, те се ови поамали, мислећи, да ће остала Европа бити гладна. Но како је и у осталој Европи добро с раном то је морало одеским трговцима зло бити.

— Царевљин Рудолф крсти ће троје деце, које је жена једног касарина код Беча ово дана родила.

— У Ердељу има једно немачко село, де је ретка кућа да нема по шесторо седморо деце, а у многима има и по десеторо. Душа има у том месту 1300, а 200 деце иду у школу.

Т Р Г О В И Н А И О Б Р Т Н О С Т.

(Недељни извештај Ст. Георгајевића. У Пешти 26. окт.) Суво матловито време не само да је код нас него по свој земљи у Европи. Ово наводи економе на различите тужбе, осим тога дунав, којим иде највећи промет, из дана у дан све већма опада, што све јако радњи смета. Сав свет жели дакле обилате благе кише.

Једва тек ове недеље радња са ефективном шеницом на боље се окрену. Наше суваче вагреначе, које с тога што је вода мала, на воденице слабо раде, брашна много више продају морају и житу цену да дижу а и због тога још што слабо довоза беше а мало понуде за продају, те тако је ове две недеље продато до 90.000 цол цената скупље 10 до 30 новчића од прошле недеље.

То што рана ефективна скаче, учини те се и оној на термине цена повиси и пошто и у Паризу и Берлину рана скаче, то се ове недеље овако куповало:

За пролеће шеница узанц 4 ф. 85—87½ н., кукуруз банатски за мај—јуни 3 ф. 41—42½ н., мађарски 3 ф. 25 до 27½ н., банатски са канала. Зоб од јура 2 ф. 18—19 н. за пролеће 2 ф. 32½—33½ н. по 50 фуната.

Шеница банатска 89 фун. 5 ф. 30—45 н., 88 фунти 5 ф. 20—35 н., 87 фун. 5 ф. 15—20 н., 86 фун. 5—5 ф. 10 нов., 85 фун. 4 ф. 70—85 н., 84 фун. 4 ф. 40—60 н., 83 фун. 4 ф. 30—45 н., 82 фун. 4 ф. 15—30 на цол ценгу за три месеца Потиска и Стојно-београдска је у 10—15 н. скупља.

Раж 3 ф. 65—85 н., 80 бечких фун. каса.

Јечам за пиваре 2 ф. 95—3 ф. 10 н., за рану 2 ф. 40 до 55 н. по 72 фун. бечке и каса.

Кукуруз банатски стари 3 ф. 70—80 н., нови 2 ф. 40 до 55 н. по цол центи.

Зоб 2 ф. 10—15 н. за 50 фун. бечких.

Маст свињска пештанска 46—47 ф. с буретом. Американска које мало има 44—44 ф. 75 н. на бечку ценгу.

Слатина сува мађарска 45—46 ф., американска с леђа 43 ф. 50 н. до 45 ф. на бечку ценгу.

Ораси слабо пролазе. Србијански 9—10 транзитом. Мађарски како који до 13 ф. бечка цента.

На Миљољском вапашу радња с продукти слабо се креће особито вуна стоји; Коже је тако исто мало продато, јер су на цени. За 400—450 бечки фун. србијанских овчијих кожа плаћа се 140—150 ф.р., за 320 ц. фунти србијанске јареће коже 150—160 ф., за 120 ц. фунти лепо уређене јареће коже 120—125 у 102 комада.

О Г Л А С И.

ПРАВИ

ВИЉЕМОВ

АНТИАРТРИТИЧАН и АНТРИРЕМАТИЧАН

ТЕЈ ЗА ЧИШЋЕЊЕ КРВИ,

(ЧИСТИ КРВ, ЛЕЧИ КОСТОВОЉУ И РЕВМАТИЗАМ.)

ЗА ЗИМЊИ ЛЕК

ПРИПОЗНАТ КАО ЈЕДИНО СРЕДСТВО ЗА ЧИШЋЕЊЕ КРВИ.

Одобрен одлуком
ц. к. дворске канцеларије од 7.
децембра 1870.

Припознат као
средство од нај-
бољег уплива и
успеха.

Најв. патентом
Њег ц. кр. В. од
28-ог марта 1861
против злоупотреба
осигуран.

Овај теј чисти цео организам; боље нег икоје средство пролази он кроз цело тело, и кад се унутарње употребљује, чисти га од сваке нечисте, болесне субстанције, а успех му је сигуран и трајан.

Лечи основно костобољу, ремаатизам, дечије ноге, застареле отворде болести, ране које се увек гноје, све тајне и кожне болести, бобуице на телу или на лицу, лишајеве, сифилистичне отоке

Особито је од доброг успеха овај теј при испуњавању цигерице и слезине, као и при шгуљевима, жутици, јаким севањем у живцима, мишицама и ртењачи, даље при завијању трбува, тешком пуштању ветрова, завору, полудијама, мужевној слабости, белом току код женскиња и т. д.

Болести, као што су шкрофуле и оток жлезда могу се лако и основно излечити тиме, ако се овај теј непрестано пије, јер је средство, које је благо а чисти и тера мокраћу.

За доказ горе наведеног наводимо ниже читав низ дописа о захвали и признању.

Г. Фрањи Виљему, апотекару у Најнкирхну.

Ботусани, у Молдави, 25. марта 1873.

Двапут сам већ дао из треће руке себи донети ваш теј антиартричан и антриметичан за чишћење крви, и пошто је исти код мојих пријатеља врло доброг успеха био, то се обраћам сада управо на вас с молбом, да ми одмах пошљете десет пакета, за које прилажем 10 ф.

С поштовањем јесам

Лудви пл. Адзика.

цес. кр. аустр. вице конзул.

Гдину Фрањи Виљему апотекару у Најкирхну.

Холленштајн 31. марта 1873.

Примите моју најдубљу и најердачнију благодарност што ми тако брзо посласте ваш Виљемов антиартритичан и антиреуматичан теј за чишћење крви.

Ја сам тај теј већим делом сам потрошио а нешто сам својим пријатељима и познаницима дао.

Од свију тих, који су ваш Виљемов антиартритичан и антиревматичан теј за чишћење крви употрељавали, умољен сам и наложено ми је, да вам јавим како им је боље и како вам за то својски благодаре. Особито је тај теј код мене од врло радосна успеха био, моју костобољу за 28 година не могаше нико излечити, али пошто сам потрошио осам флаша вашег теја антиартритична и антиревматична моје боље нестане.

Пошто пак налазим за добро и лековито, да и даље ваш антиартритичан и антиревматичан теј пијем, то вас молим учтиво, да ми поново 12 пакета антиартритична и антиреуматична теја за чишћење крви пошљете за које прилажем новце. Са сваким поштовањем ваш благодарни

Јох-Интерлајхтнер,
поседник.

Г. Фрањи Виљему апотекару у Најкирхну

М. Шенберг 5. маја 1873.

Молим Вас, да будете вољни поново ми два туцета вашег одличног Виљемовог антиартритичног теја за чишћење крви уначок послати.

С особитим високопоштовањем вашим Блатородију одани
Ј. пл. Фрелих,
обрштар у миру.

Опомена за случај злоупотребе и преваре.

Прави Виљемов антиартритичан и антиревматичан теј за чишћење крви може се само добити у првој међународној Виљемовој фабрици антиартритична и антиревматична теја за чишћење крви у Најкирхену код Беча, или у мојим обнародованим словаришима. — Један пакет од 8. гутаја, сачињен је по пропису лекара, заједно са унутрњом у разним језицима стаје 1 ф., осим тога има се платити у име билеговине и оправе 10 нов. — Ради угодности пошт. публике може се прави Виљемов антиартритичан и антиревматичан теј за чишћење крви добити код ЉУБЕ СТЕФАНОВИЋА у Н. Саду, код А. КРСТОНОШИЋА у Митровици и код ЈОВАНОВИЋЕВА сина у Земуну.

С В Е Д О Ч Б А

НАУЧНА ОЦЕНА

АНТИАРТРИТИЧНОГ И АНТИРЕУМАТИЧНОГА ТЕЈА ЗА ЧИШЋЕЊЕ КРВИ

ГОСПОДИНА АПОТЕКАРА

Виљема.

Ко има појма о том неописаном шарлатанству у новије доба са тако званим лековима за све боље, моће себи не-повеће према таким лековима преставити и не треба да се унише у педантску одратност од новачења, кад лекар под-смејом од тих хваљених лекова главу одвраћа. По није ни то правило без изузетка и овај изузетак потпуно оправдан и на својејеместу у оним случајевима, де је на делу кон-статовано искуство на коме се оснива општа акламација публике истрчало пред лекарску испит и пресуду изрекло, као што је то код Виљемова теја за чишћење крви, јер оп-шти суд је најпоузданије јемство за вредност једне ствари, и то се најбоље осведочио код теја Виљемовог за чишћење крви, који се препоручује при различним реуматичним бо-ловима, костобољи, ногобољи, улозима, јер је исти код нај-јачи укоревених поменутих боља у велико произвео рад и испаравање коже. Нарочито се овај теј показао као особито

лековито средство свију реуматичних болова код улога које боље доносе са собом грозницу и запаљење пригиба, оток и т. д. код подагре, крстобоље, боље у бутина, севотине, гр-чеве у бутина, па и код хрђаве столице и хеморида.

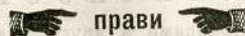
Може се дакле тај теј против свију поменутих зала нај-боље препоручити.

У Берлину, у јануару 1872.

Др Јоханес Миллер,
мед. саветник.

СА СИГУРНИМ УСПЕХОМ

даје се

прави

АНТИАРТРИТИЧАН И АНТИРЕУМАТИЧАН ВИЉЕМОВ

ТЕЈ ЗА ЧИШЋЕЊЕ КРВИ.

код следећи болести употребити.

1. Код реуматичних афекција,
2. Код улога,
3. Код афекција на дољем телу опих, који много сед е
4. Кад нарасте и задњи се цигерица.
5. Код оспе, нарочито лишајева.
6. У сифилитичним бољама;
7. Као припрема за употребљавање минералних купатила против поменути боља.
8. Као замена минералних извора код наведених боља.

Господину Фрањи Виљему апотекару у Најкирхну.

Шагор, 5. априла 1873.

Молим вас најучтивје, да ми пошљете што пре поштом уз наплату у начок још два пакета од Виљемовог анти-артритичног и антиреуматичног теја за чишћење крви, и мо-рам вам унапред изјавити помогао мојој жени, која од више година пати од реуме и хрђаве столице, и надам се да ће је сасвим поправити, јер сам свакојаким лекова употребља-вао до сад, али ни од једног не би толико хасне као од овог.

Ернест Зејнард,
чиновник.

Госп. Фрањи Виљему, апотекару у Најкирхну.

Неутра, 23 априла 1873.

Ја сам већ од више година патила од најужасније боље, од реума, тако да сам имала ране на ногама, из којих је подоста гноја текло. Сто пута вам хвала за прави Виљемов антиартритичан и антиреуматичан теј за чишћење крви, који ми је Ваше Благородије у новембру 1872 послало. Два пакета тога теја утишали су ми моје болове и са свим су ме опоравила, што се другим лековима није могло, зашто вам још један пут своју најусрднију захвалу шаљем. Ја сам тај прави Виљемов антиартритичан и антиреуматичан теј за чишћење крви, као најлековитији теј многим болесницима препоручила.

Ваша до века Вам благодарна
Алојзија Деллер.

Господину Фрањи Виљему, апотекару у Најкирхену.
Букурешт 21. маја 1873.

Ја сам са правим Виљемовим антиартритичним и антиреу-матичним тејом за чишћење крви врло повољан резултат доживио код грозице Парацин, која је нашем двору род и врло облубљена. Ту даму, коју је дотле често реума у нози стезала, сада од кад тај теј употребљује ређе мучи и то врло слабо. Пошто та дама по савету моје више вина не пије, то се надам, да ће се своје боље сасвим опростити ако и даље употребљује тај Виљемов антиартритичан и ан-тиреуматичан теј за чишћење крви. Уверен о доброту тога лека препоручићу га свуда.

Др. Ван Клогер.